

Imrich Dufinec, Dr. h. c. doc. Ing. CSc., MBA, profesor VŠBM

**VYSOKÁ ŠKOLA BEZPEČNOSTNÉHO MANAŽÉRSTVA v KOŠICIACH,
KOŠŤOVA č.1, 040 01 KOŠICE, SLOVENSKO**

Imrich.dufinec@vsbm.sk

www.vsbm.sk

PRIVATIZÁCIA BEZPEČNOSTI

Súkromné bezpečnostné služby, Private Security Services (PSSs), nazývané tiež Private Security Companies (PSCs) a **Súkromné vojenské bezpečnostné spoločnosti**, Private Military and Security Companies (PMSCs), nazývané tiež Private Military and Security Contractors (PMSCs), sú dva fenomény s postupnou profiláciou od konca 70.-tých rokov 20. storočia. Každý z nich má svoje všeobecné a špecifické znaky. Ich spoločným všeobecným znakom je postupné, čiastočné alebo úplné odštátnenie bezpečnostných aktivít v rámci národného a medzinárodného práva.

Oba fenomény spolu vytvárajú **Súkromný Bezpečnostný Priemysel**, Private Military and Security Industry (PMSI), citovaný často v odbornej literatúre a v praxi¹.

„Exponenciálny nárast súkromných vojenských a bezpečnostných spoločností (PMSCs) na medzinárodnej úrovni je v korelácii s rastom súkromných bezpečnostných služieb (PSCs) na národných úrovniach“² a čiastočne súvisí s medzinárodným a národným odzbrojovacím procesom po ukončení studenej vojny, ktorý vyniesol na povrch množstvo vojenských odborníkov, poradcov a predtým priamo nasadzovaných vojakov. Vznikali tak skupiny, ktoré vyhľadávali nové príležitosti uplatnenia a využívali pri tom existujúce právne normy alebo aj diery v nich. Súkromné vojenské bezpečnostné spoločnosti (PMSCs), ako kontraktori, začali vznikať ako doplnok tradičných armád západných krajín vysielaných do konfliktných zón sveta na zabezpečenie tamojšieho zákona a poriadku, ako podpora miestnych ozbrojených síl. Aj keď ich zázemím boli a sú skúsenosti z nasadzovania nevojenských ozbrojených skupín v čase kolonizácie na udržiavanie kolónií a v postkoloniálnom čase na udržiavanie poriadku, ich súčasná funkcia má širší rozmer³. Nie sú to už len typickí žoldnieri ale obchodné spoločnosti,

¹ Singer, P.W. (2008) *Corporare Warriours – The Rise of Privatized Military Industry* [1]

² *The Privatization of Security: Private Security Companies (PSC) and The Olympic Games* (2010) [6]

³ Ivančík, R. – Nečas, P. (2017) [1], Bures, O. – Carrapico, H. (2018) [4]

ktoré „poskytujú svoje služby na základe legálne uzatvorených kontraktov, v súlade s medzinárodným právom a štandardmi, a ich portfólio obsahuje služby týkajúce sa priamych vojenských aktivít, vojenského výcviku a poradenstva, podporných a zabezpečovacích aktivít prevažne vo vojenských zónach“⁴.

Súkromné vojenské a bezpečnostné spoločnosti v zásade vykonávajú dva typy svojich činností, čo ich okrem ďalšieho delenia, člení na spoločnosti⁵:

1. Aktívne (ofenzívne), ktoré sa priamo zúčastňujú bojovej činnosti
2. Pasívne (defenzívne), ktorých doménou je výcvik, poradenstvo, logistika a pod.

Napriek spoločnému znaku súkromných vojenských a bezpečnostných spoločností (PMSCs) a súkromných bezpečnostných služieb (PSCs), ktorým sú ich privátnosť a bezpečnostný charakter služieb, existujú rozdielnosti, ktoré ich oddeľujú. „Zmysel pre zachovanie týchto dvoch kategórií zostáva hlavne v regiónoch a krajinách, kde je stabilná bezpečnostná situácia. Spoločnosti, vykonávajúce činnosti v oblasti bezpečnosti v nich majú zväčša charakter súkromnej bezpečnostnej služby (PSCs), pretože poskytujú služby, z ktorých väčšina má v situácii, za ktorej panuje absolútny monopol štátu na násilie, policajný charakter. Súkromné bezpečnostné služby (PSCs) plnia tak úlohy ochrany súkromných, ale i verejných a štátnych inštitúcií, prípadne i súkromných osôb v relatívne bezpečnom štáte.

Spoločnosti, ktoré poskytujú vojenské bezpečnostné služby (PMSCs), väčšinou v stabilných krajinách iba sídlia a pochádza z nich väčšina z ich personálu (najmä vo vyšších pozíciách vo firemnej hierarchii), avšak gro ich činností a zákaziek leží v iných geografických regiónoch, ktoré sú z hľadiska (vonkajšej a vnútornej bezpečnosti) rizikovejšie, alebo v nich priamo prebieha ozbrojený konflikt“⁶.

Vzhľadom na enormný nárast PMSCs a PSCs najmä v 80. rokoch 20. storočia, pričom sa v literatúre uvádza nárast privatizácie bezpečnosti od r. 1980 na 85% kritickej infraštruktúry⁷, ktorá ponúka súkromným vojenským a bezpečnostným spoločnostiam outsourcing obrovského rozsahu, hľadajú sa cesty vecného a právneho vymedzenia tohto nakupovania aby sa minimalizovalo riziko, ktoré z bezbrehej privatizácie hrozí pre národnú bezpečnosť⁸.

Na druhej strane sa hľadajú prínosy súkromných vojenských a bezpečnostných služieb, ktoré bez rozporu existujú, a nové bezpečnostné opatrenia v boji proti terorizmu, finančnej

⁴ Sasarák, J., 2018 [2]

⁵ Ivančík, R. – Nečas, P., 2017 [1]

⁶ Šmíd, T., 2012 [1]

⁷ Bures, O. – Carrapico, H. (2018) [4]

⁸ Workshop of British International Studies Association, 06/2015. In [4]

kriminalite a v rozvoji a podpore štandardizácie sociálnej zodpovednosti národných korporácií cestou súkromných multiservisných bezpečnostných spoločností, ako časti rozvinutého bezpečnostného priemyslu⁹. Outsourcing bezpečnostných služieb od súkromného sektoru vojenských a bezpečnostných síl prechádza tak „od počiatočných výnimiek k pravidlám vyplňania medzery medzi regulárnymi bezpečnostnými silami štátu a súkromnými kontraktormi, v rámci pravidiel občianskych a ľudských práv“¹⁰.

Literatúra:

1. **Radoslav IVANČÍK, Pavel NEČAS:** Privatizácia vojenstva. Súkromné vojenské spoločnosti, 2017, ISBN: 978-80-7418-269-3, KEY Publishing, s.r.o., Ostrava.
2. **Jakub SASARÁK:** Súkromné vojenské spoločnosti a stručný pohľad na ich pôsobenie v priestore zodpovednosti USCENTCOM. Vojenské reflexie, 1/2018, AOS Liptovský Mikuláš, 2018, str. 155 – 165.
3. **Debora AVANT:** The Privatization of Security and Change in the Control of Force. International Studies Perspectives (2004) **5**, George Washington University, 153 – 157. Published by Blackwell Publishing Malden (USA) & Oxford (UK), 2004
4. **Oldrich BURES, Helena Carrapico:** Security Privatization. How Non-security-related Private Businesses Shape Security Governance, ISBN 978-3-319-63010-6 (e-Book), Springer International Publishing AG, 2018
5. **Marta Bautista Forcada:** The Privatization of War: A New Challenge for the Women. Peace and Security Agenda, The Global Observatory, 10/2019, (<http://theglobalobservatory.org>)
6. **The Privatization of Security:** Private Security Companies (PSC) and The Olympic Games. News: Control of Private Military & Security Companies, 2010, (<http://controlpmsc.org>)
7. **Soňa Jirásková, Miroslav Kelemen, Jozef Haladík:** Privatizácia vojenských a bezpečnostných aktivít ? Činnosť súkromných vojenských a bezpečnostných spoločností a ich možný dopad na základné funkcie štátu. Vojenské reflexie, 1/2009, AOS Liptovský Mikuláš, 2009, str. 41 – 48.

⁹ Bures, O. – Carrapico, H. (2018) [4]

¹⁰ Marta B. Forcada (2019) [5]